

Tema: Informasjons- og
kommunikasjonsteknologi

KONJUNKTUR- BAROMETER

Vår 1999

SpareBank **1** Nord-Norge

Utviklingen i Nord-Norge	
et felles ansvar	3
Sammendrag	3
Utviklingen i norsk økonomi	4
Utviklingen i Nord-Norge	8
Primærnæringene	8
Industrien	9
Bygge- og anleggsvirksomheten.....	11
Kraftforsyning	13
Offentlig forvaltning	14
Privat tjenesteyting.....	15
Befolkningsutvikling og	
arbeidsmarked	17
Fylkesvis sammenfatning	20

Eventuelle henvendelser vedr.
konjunkturbarometeret bes rettet til:

SpareBank 1 Nord-Norge
Storgt. 65
9298 Tromsø
Telefon 77 62 20 00
Telefax 77 62 22 91

Produksjon:
Fagtrykk Idé AS, Tromsø

I konjunkturbarometeret for høsten 1998 beskrev vi en situasjon med uvanlig stor usikkerhet mht til utviklingen i 1999. Det er for tidlig å oppsummere 1998, men det ser ut til at fjoråret ble godt og tildels svært godt for hovednæringene i landsdelen. Dette kombinert med fortsatt sterk fraflytting førte til fortsatt redusert arbeidsledighet.

For 1999 er det fortsatt klare indikasjoner som tyder på at den mangeårige konjunkturoppgangen er passert:

- forventet sterk reduksjon i bruttoprodukt innen primærnæringene
- klar nedgang innenfor bygg og anleggsektoren
- klar nedgang i privat tjenesteyting

Som følge av svakere vekstimpulser og redusert fraflytting, er det grunn til å forvente økt ledighet i 1999.

I bilaget til konjunkturbarometeret er det gitt en beskrivelse av informasjons- og kommunika-

sjonsteknologi (IKT) og IKT-basert næringsutvikling. Det er flere indikasjoner på virksomheter basert på at IKT er den delen av næringslivet som vokser raskest. Næringen har trolig fordoblet omsetningen og antall sysselsatte i løpet av de siste to årene. Det er all grunn til å forvente at utviklingen vil fortsette forutsatt at denne "nye" næringen gis vekstvilkår. Det er en reell fare for at "alle" skal satse på IKT-næringer. Konsekvensen av dette kan bli at det ikke skapes noen vekstkraftig miljø og at de knappe ressurser ikke forenes til beste for landsdelen. Sistnevnte er en betydelig utfordring i Nord-Norge. De fleste markeds-krefter er til ugunst for landsdelen, noe som innebærer at det må fokuseres på mulige fortrinn og felles styrke. Næringslivet i Nord-Norge bør derfor være anførende i utviklingen av landsdelen gjennom samordnet bruk av kompetanse og kapital.

Tromsø, 30. april 1999

Hans Olav Karde (sign.)

Adm. direktør

SAMMENDRAG

UTBEIDET AV STATISTISK SENTRALBYRÅ

Den positive utviklingen i norsk økonomi i 1998 gjorde seg også gjeldende i Nord-Norge. Netto-utflytting bidro imidlertid til en mer moderat utvikling i landsdelen enn i resten av landet. Utflyttingen og den fortsatt sterke veksten i innenlandsk etterspørsel bidro til en klar nedgang i arbeidsledigheten. Ser vi norsk økonomi under ett, tyder forløpet gjennom fjoråret på at konjunkturtoppen er passert. Eksporten av tradisjonelle varer økte langsommere enn tidligere, og investeringene i fastlandsøkonomien har vist en fallende tendens etter årsskiftet 1997/98. Sammen med tiltakende kostnadsvekst bidro oljeprisfallet til fallende kronkurs og økende rentenivå. Dette har trolig vært en medvirkende årsak til at husholdningenes forbruk viste nedgang mot slutten av fjoråret. Den reduserte veksten i norsk økonomi har også gitt seg utslag i utflating av sysselsetningsveksten samtidig som nedgangen i arbeidsledigheten har stoppet opp. Ledigheten i Nord-Norge er imidlertid fortsatt høyere enn i resten av landet.

I 1999 vil en nedgang i investeringene gi negative impulser for landsdelen. Svakere konsumvekst for husholdningene og i offentlig forvaltning er også med på å dempe den økonomiske utviklingen. På grunn av en kraftig nedgang i petroleumsinvesteringene, en klar

nedgang i bygge- og anleggsvirksomheten for øvrig og en utflating av veksten i privat tjenesteyting, vil omslaget i økonomien ramme andre landsdeler sterkere enn Nord-Norge. Selv om sysselsetningsveksten stopper opp, vil den relativt svake utviklingen i arbeidsstyrken som følge av nettoutflyttingen være med på å forhindre en vesentlig økning i arbeidsledigheten. En mulig økning i ledigheten i Sør-Norge vil bidra til å redusere utflyttingen fra nord. I tillegg er etterslepet i arbeidsmarkedsflyttingene trolig i ferd med å bli uttømt. Likevel kan nettoutflyttingen holde seg så høy at folketallet i landsdelen fortsetter å gå noe ned.

Rentenedgang gjennom 1999 og en antatt konjunkturnøytral finanspolitikk i år 2000 kan bidra til at veksttakten i økonomien tar seg noe opp igjen til neste år. Den mer positive utviklingen kan gi seg utslag i høyere konsumvekst, vekst i boliginvesteringene og noe mindre nedgang i andre fastlandsinvesteringer. Sammenholdt med en moderat vekst i arbeidsstyrken, blant annet som en følge av fortsatt netto-utflytting, kan sysselsettingen i Nord-Norge som en følge av oppgangen vokse så mye at arbeidsledigheten kan gå svakt ned igjen.

HOVEDTREKK

Sett under ett var 1998 preget av fortsatt sterk innenlandsk vekst og økende press i arbeidsmarkedet. Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall økte bruttonasjonalproduktet (BNP) for Fastlands-Norge med knapt 3 prosent i fjor. 1998 ble dermed det sjette året på rad med konjunkturoppgang i fastlandsøkonomien. Sysselsettingen økte med 52 000 personer i fjor, og dermed var nesten 71 prosent av befolkningen mellom 16 og 74 år beskjeftiget i inntektsgivende virksomhet. Arbeidsledigheten kom ned i 3,2 prosent av arbeidsstyrken, vel et halvt prosentpoeng over nivået ved konjunkturtoppen midt på 1980-tallet.

Det økende presset i arbeidsmarkedet gjennom de siste årene har bidratt til sterk konkurranse om arbeidskraften og tiltakende lønnsvekst. Foreløpige tall viser en oppgang i lønn per normalårsverk på 6,3 prosent i fjor. Med en vekst i konsumprisene på 2,3 prosent innebærer dette at reallønnen økte med 4 prosent.

Forløpet gjennom fjoråret antyder imidlertid at konjunkturtoppen nå kan være passert. Eksporten av tradisjonelle varer økte klart langsommere enn tidligere, og investeringene i fastlandsøkonomien har vist en fallende tendens etter årsskiftet 1997/98. På toppen av dette kom oljeprisfallet gjennom 1998. Sammen med tiltakende kostnadsvekst har oljeprisfallet bidratt til fallende kronekurs og økt rentenivå. Renteøkningen har trolig vært en medvirkende årsak til at husholdningenes forbruk viste nedgang mot slutten av fjoråret. Den reduserte veksten i norsk økonomi har også gitt seg utslag i utflating av sysselsettingsveksten og stabilisering av arbeidsledigheten.

For 1999 vil i første rekke en nedgang i petroleumsinvesteringene gi negative impulser til norsk økonomi. Det er heller ingen grunn til å regne med noen særlig drahjelp fra utlandet. Alt i alt kan det derfor ligge an til en nullvekst i fastlandsøkonomien fra 1998 til 1999, og en viss økning av arbeidsledigheten. En forventet rentenedgang gjennom 1999 og en antatt konjunkturnøytral finanspolitikk i år 2000 kan bidra til at veksttakten i norsk økonomi tar seg noe opp igjen til neste år. Samlet kan dette dra i retning av høyere konsumvekst, vekst i boliginvesteringene og noe mindre nedgang i andre fastlandsinvesteringer.

Vekst norsk økonomi 1999

Utviklingen i noen makroøkonomiske hovedstørrelser

Prosentvis endring fra året før der ikke annet fremgår

	Regnskap 1998	Fremskriving 1999	2000
Realøkonomi			
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	3,2	1,4	2,0
Konsum i offentlig forvaltning	2,8	0,7	1,9
Bruttoinvesteringer i fast kapital – oljevirkosomhet 1)	6,6	-11,4	-6,4
– Fastlands-Norge	22,3	-17,7	-18,3
– bedrifter	2,0	-9,6	-2,5
– bolig	4,1	-11,9	-5,0
– offentlig forvaltning	-0,7	-7,7	3,9
Eksport	-2,1	-3,6	0,0
– tradisjonelle varer	0,5	5,2	6,9
Import	3,7	3,9	3,0
– tradisjonelle varer	6,9	-2,5	0,2
Bruttonasjonalprodukt	9,5	-2,0	-0,2
– Fastlands-Norge	2,0	1,1	2,8
	2,9	0,0	1,3
Arbeidsmarked			
Sysselsatte personer	2,3	-0,4	0,4
Arbeidsledighetsrate (nivå 2)	3,2	3,8	3,9
Priser og lønninger			
Lønn per normalårsverk	6,3	5,3	4,0
Konsumprisindeksen	2,3	2,6	2,7
Realpris, bolig	7,6	0,5	1,9
MEMO			
Husholdningenes sparerate (nivå 3)	6,8	6,0	6,6
Pengemarkedsrente (nivå)	5,7	5,8	4,5
Gjennomsnittlig lånerente (nivå 4)	7,1	8,3	6,7

- 1) Eksklusive tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning
- 2) Antall arbeidsledige i prosent av arbeidsstyrken i hht. SSBs arbeidskraftundersøkelse (AKU)
- 3) Husholdningenes sparing i prosent av disponibel inntekt
- 4) Husholdningenes lånerente i private finansinstitusjoner.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

SVAK VEKST I TRADISJONELL VAREEKSPORT SAMMENLIGNET MED TIDLIGERE ÅR

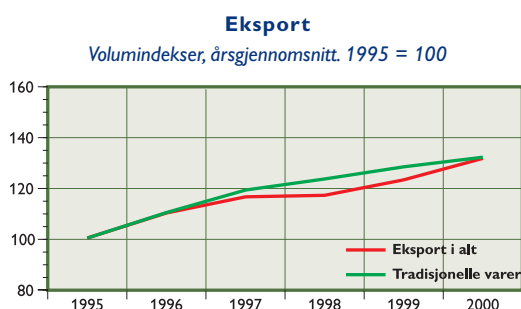
Eksporten av tradisjonelle varer økte med 3,7 prosent i fjor, etter en gjennomsnittlig vekst på rundt 8,5 prosent pr. år gjennom de fire foregående årene. Mens eksporten til EU og USA fortsatte å øke i om lag samme takt som året før, gikk leveransene til andre land ned, etter en meget sterk vekst de to foregående årene. Kostnadsveksten i Norge kan ha medvirket til at norske eksportører tapte markedsandeler i 1998. Det sterke fallet i prisene på metaller og industrielle råvarer på verdensmarkedet har så langt ikke slått ut i den gjennomsnittlige eksportprisen målt i kroner. Dette kan dels ha sammenheng med at prisene på en del norske produkter avtales for en viss periode, og dels at den eksportveide kronekursen svekket seg med 5 prosent fra 1997 til 1998.

Vekst tradisjonell vareeksport

Både produksjonen og eksporten av olje- og naturgass gikk noe ned i volum fra 1997 til 1998. Den svake utviklingen henger delvis sammen med forsinket ferdigstillelse av flere utbyggingsprosjekter på kontinentalsokkelen, men må også ses i lys av de produksjonsbegrensningene som ble gjennomført fra og med mai i fjor.

Anslagene for internasjonal økonomi innebærer en svak økonomisk utvikling hos Norges viktigste handelspartnere, slik at eksporten av tradisjonelle varer vil vokse moderat i tiden fremover. Utviklingen i Asia er en medvirkende årsak til dette, men en forventet svakere veksttakt i USA og Storbritannia er av større betydning. Sterkere vekst i lønnskostnadene i Norge enn hos våre handelspartnere gjennom de neste årene tilsier at norske eksportører vil tape markedsandeler i tiden fremover.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

■ KLAR NEDGANG I INVESTERINGENE I 1999 OG 2000

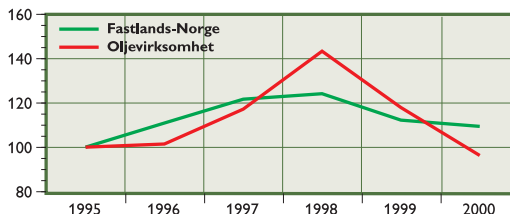
Investeringene i fastlandsøkonomien gikk noe opp fra 1997 til 1998, men viste sesongjustert nedgang gjennom mesteparten av fjoråret. Utviklingen i investeringene i industrien og andre vareproduserende næringer trakk opp, mens bildet var motsatt for private tjenesteytende næringer. Både boliginvesteringene og investeringene i offentlig forvaltning gikk svakt ned fra 1997 til 1998. Selv om myndighetene la opp til å forskyve enkelte feltutbyggingsprosjekter fra 1998 til etter 1. juli inneværende år, ga petroleumsinvesteringene et betydelig bidrag til veksten i samlet etterspørsel i fjor, i likhet med 1997.

En klar nedgang i investeringene vil lede an i konjunkturomslaget i 1999. Dette har både sammenheng med lavere offentlige investeringer, boliginvesteringer, industriinvesteringer, og ikke minst petroleumsinvesteringer. I alt er bruttoinvesteringene i fast kapital anslått til å bli redusert med over 11 prosent i inneværende år. Nedgangen i petroleumsinvesteringene kan bli nærmere 18 prosent. Boliginvesteringene har allerede falt gjennom 1998, og igangsettingstallene tilsier ytterligere nedgang i 1999. Den forventede rentenedgangen kan imidlertid bidra til at boligbyggingen tar seg noe opp igjen i andre halvår i år slik at det blir en økning igjen i 2000. Det er også grunn til å regne med et betydelig fall i investeringene i privat tjenesteyting i 1999 på grunn av ferdigstilte av en rekke store prosjekter. Nedgangen kan imidlertid flate ut gjennom

2000, etterhvert som tilbakeslaget i økonomien stopper opp og produksjonen øker igjen. Det er en betydelig usikkerhet rundt utviklingen i oljeinvesteringene i 2000. Jo lenger ut i 1999 de lave oljeprisene vedvarer, desto flere prosjekter vil kunne bli utsatt, og desto vanskeligere vil det bli å unngå en betydelig investeringsnedgang også til neste år.

■ BRUTTOINVESTINGER I FAST REALKAPITAL

Volumindekser, årsgjennomsnitt. 1995 = 100

Kilde: Statistisk sentralbyrå

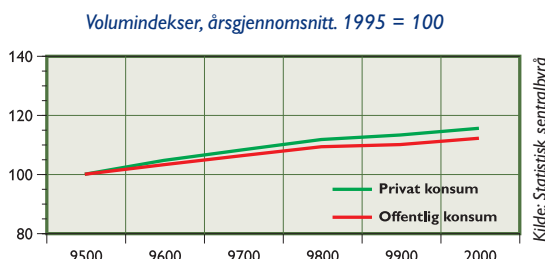
■ MODERAT INNSTRAMMING I FINANSPOLITIKKEN I 1999

I motsetning til pengepolitikken har finanspolitikken i noen grad bidratt til å dempe veksten i økonomien gjennom de siste årene. Vurdert ut fra Finansdepartementets finansielle indikator er imidlertid innstrammings-effekten blitt stadig mindre gjennom konjunkturoppgangen. Etter at konsumet i offentlig forvaltning vokste rundt 1/2 prosentpoeng mindre enn BNP for Fastlands-Norge i gjennomsnitt for årene 1996-1997, var forskjellen i 1998 bare ubetydelig. De offentlige investeringene økte imidlertid klart langsommere i 1998 enn i 1997, da investeringer knyttet til grunnskole-reformen førte til en sterk vekst i denne etterspørselskomponenten.

Det vedtatte statsbudsjettet for 1999 innebærer en innstramming i finanspolitikken sammenliknet med politikken i 1998. Budsjettet innebærer at avgiftsøkningene vil bidra mindre til prisstigningen enn i fjor, og volumet av det offentlige kjøp av varer og tjenester til konsum- og investeringsformål vil være om lag uforandret. Anslagene for 2000 er basert på uendrede realskattesatser og en offentlig utgiftsvekst som antas å være om lag konjunkturnøytral. Dette innebærer en noe sterkere økning i offentlig konsum til neste år.

■ KONSUM

Volumindekser, årsgjennomsnitt. 1995 = 100

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Investeringer
Fastlands-Norge

Vekst offentlig
konsum 1999

Oljeinvesteringer

■ KLART SVAKERE KONSUM VEKST I HUSHOLDNINGENE I 1999

Konsumvekst
husholdningene 1999

Husholdningenes forbruk ga også i 1998 en betydelig vekstimpuls til samlet etterspørsel. Men denne etterspørselen utviklet seg klart svakere mot slutten av fjoråret. Dette var særlig markert for bilkjøp, men også kjøp av møbler og andre varige husholdningsartikler gikk tilbake. Det er nærliggende å se denne utviklingen i sammenheng med renteoppgangen som isolert sett innebærer at det er blitt markert dyrere å lånefinansiere biler og andre varige forbruksgoder.

Renteoppgangen bidrar isolert sett også til å redusere veksten i husholdningenes disponible realinntekter, fordi norske husholdninger samlet sett har høyere gjeld med flytende rente enn tilsvarende fordringer. En meget sterk oppgang i lønninger og sysselsetting kombinert med økte overføringer til trygdede og småbarnsfamilier bidro likevel til at veksten i husholdningenes disponible realinntekter ble like sterk i 1998 som i 1997, bortimot 4 prosent. Husholdningenes sparerate økte med om lag 1/2 prosentpoeng, dvs. nesten til nivået ved starten av konjunkturoppgangen i 1993.

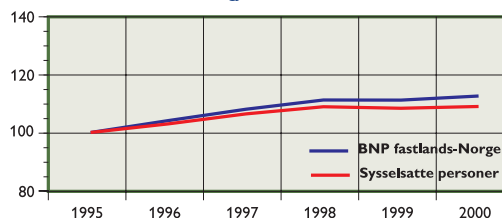
En markert lavere vekst i husholdningenes realinntekter vil føre til at konsumveksten dempes i 1999. Foruten høyere gjennomsnittlige lånerenter regnet som årsgjennomsnitt har dette sammenheng med en mulig nedgang i sysselsettingen og svakere reallønnsvekst. Dette medvirker til at konsumveksten kan bli mer enn halvert i forhold til 1998. Det fallende rentenivået gjennom 1999 kan imidlertid bidra til å stimulere konsumveksten i 2000.

■ NÆR NULLVEKST I FASTLANDS- ØKONOMIEN I 1999

Fallet i investeringene, strammere finanspolitikk, noe svakere vekstimpulser fra internasjonal økonomi og klart svakere konsumvekst i husholdningene i 1999 kan til sammen bidra til nær nullvekst i BNP for fastlandsøkonomien. Som følge av den sterke investeringsnedgangen er det særlig bygge- og anleggsbransjen som vil merke omslaget i norsk økonomi. Ut fra forutsatt vekst i produksjonen av olje og gass sammenlignet med 1998, er BNP i de makroøkonomiske beregningene, presentert i tabellen foran, anslått til å vokse med vel 1 prosent. Muligheter for ytterligere produksjonsbegrensninger kan tilsi at veksten i olje- og gassproduksjonen ikke blir så sterk som forutsatt. Utover i år 2000 er det grunn til å regne med at veksten i fastlandsøkonomien tar seg opp igjen, bl.a. som følge av den forventede rentenedgangen gjennom 1999 og en mer konjunkturnøytral finanspolitikk. Dette

drar også i retning av høyere konsumvekst, vekst i boliginvesteringene og noe mindre nedgang i andre fastlandsinvesteringer.

Bruttoprodukt og sysselsetting
Volumindekser, årsgjennomsnitt, 1995 = 100

Kilde: Statistisk sentralbyrå

■ HØYERE ARBEIDSLØSHET I 1999

Fra 1992 til 1998 økte sysselsettingen i Norge med 240 000 personer, tilsvarende en gjennomsnittlig årlig vekst på nærmere 2 prosent. Veksten i sysselsettingen har særlig funnet sted i private tjenesteytende næringer, men det har også vært en markert økning i sysselsettingen i industrien. I offentlig forvaltning har sysselsettingen vokst om lag på linje med økonomien som helhet. Hoveddelen av sysselsettingsveksten gjennom de siste fem årene har sitt motstykke i økt arbeidsstyrke, dels som følge av vekst i yrkesbefolkningen og dels som følge av en kraftig oppgang i yrkesfrekvensene, særlig for kvinner. Sysselsettingsveksten førte likevel til at arbeidsledighetsraten gikk ned fra 6,5 prosent i 1992/1993 (justert for omleggingen av Statistisk sentralbyrås arbeidskraftundersøkelser AKU) til 3,2 prosent i 1998, der nedgangen det siste året utgjorde 0,9 prosentpoeng. Sesongjusterte og glattede månedstall fra AKU indikerer en avtakende vekst i sysselsettingen og en viss utflating av arbeidsledigheten. Den siste tendensen kommer også til syne i Arbeidsdirektoratets registreringer av ledige og personer på ordinære arbeidsmarkedstiltak.

Uten utsikter til produksjonsvekst i 1999 vil sysselsettingsveksten stoppe opp, og både utførte timeverk og antall sysselsatte kan gå noe ned. Med et svakere arbeidsmarked vil også veksten i tilbudet av arbeidskraft avta, men arbeidsledigheten kan begynne å øke. Det er imidlertid betydelig usikkerhet forbundet med hvor sterk økningen blir og hvor raskt den kommer. Foruten usikkerhet om hvor sterk nedgangen i norsk økonomi blir, er det i tillegg knyttet betydelig usikkerhet til produktivitetsutviklingen. Dessuten er det et høyt innslag av utenlandsk arbeidskraft i byggebransjen, som i særlig grad blir rammet av produksjonsnedgangen. Det er også usikkert i hvilken grad innføringen av kontantstøtten og utvidelsen av AFP-ordningene vil bidra til å redusere arbeidstilbudet.

Sysselsettingsvekst

■ FORTSATT RELATIV HØY LØNNS- OG PRISVEKST

Lønnsvekst 1998

Nedgangen i ledigheten gjennom de siste årene og flaskehalsen i arbeidsmarkedet har bidratt til tiltakende lønnsvekst. Foreløpige tall viser en vekst i lønn pr. normalårsverk på 6,3 prosent i fjor. Dette er mer enn halvannet prosentpoeng over resultatet for 1996 og 1997. Reallønnen økte med 4 prosent i fjor, den sterkeste økningen på 20 år. Det var sterk vekst i lønningene gjennom 1998 slik at overhenget inn i 1999 er høyt. Høyere arbeidsledighet og det forhold at vårens lønnsoppgjør ikke er et hovedoppgjør, kan bidra til noe lavere lønnsvekst. Med et anslag på 5,3 prosent kan reallønnsveksten bli om lag 2,5 prosent i 1999. I 2000 kan et nytt hovedoppgjør isolert sett bidra til å trekke lønnsveksten opp, mens høyere arbeidsledighet og lavere lønnsomhet i industrien bidrar til å trekke ned. Det er derfor grunn til å regne med ytterligere demping av lønnsveksten til neste år.

Reallønnsvekst 1999

Lønnsveksten de siste årene har så langt ikke gitt sterke utslag i tiltakende prisstigning. For fjoråret sett under ett økte konsumprisindeksen med 2,3 prosent, etter en vekst på 2,6 prosent året før. Forløpet til konsumprisindeksen gjennom de to siste årene har imidlertid vært sterkt påvirket av utviklingen i elektrisitet- og bensinprisene. Når disse to forbruksgruppene holdes utenfor, var det en viss tendens til økende prisvekst gjennom annet halvår av 1997 og de tre første kvartalene av 1998. Veksten kan i hovedsak føres tilbake til utviklingen i prisene på norsk-produserte varer (utenom energi) og på tjenester (utenom husleie). Statsbudsjettet for 1999 innebærer at særavgiftene fra årsskiftet om lag er justert i tråd med forventet inflasjon. Dette gir et lavere bidrag fra avgiftene til 12-måneders veksten i prisene enn for de foregående årene. Det er imidlertid grunn til å tro at kostnadsøkningen vil slå gradvis gjennom i prisene, men strømprisene vil neppe fortsette å synke. Dette vil kunne lede til at prisveksten tiltar noe gjennom 1999, og blir på om lag 2,6 prosent. Denne inflasjonstakten forventes å holde seg til neste år.

Konsumprisvekst 1999

■ GRADVIS REDUKSJON I RENTENIVÅET

Pengepolitikken virket fra årsskiftet 1992/93 og frem til og med 1. kvartal i fjor gjennomgående ekspansivt. For å møte et tiltakende depresieringspress mot norske kroner, doblet Norges Bank sine rentesatser overfor bankene fra slutten av mars til midten av august i fjor. Rentenivået i pengemarkedet steg til et nivå nærmere 4 prosentpoeng over tilsvarende ECU-renter, og finansinstitusjonenes utlåns- og

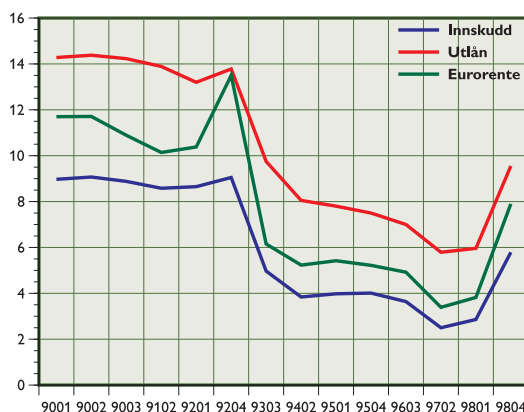
innskuddsrenter fulgte utviklingen i pengemarkedsrenten med et lite etterslep. Fra 2. til 3. kvartal i fjor økte den gjennomsnittlige utlånsrenten i private finansinstitusjoner fra vel 6 til nærmere 9,5 prosent, og dette nivået ble videreført ut året. Pengepolitikken fikk dermed en innretning som i større grad bidro til å dempe veksten i norsk økonomi.

De siste månedene av 1998 lå pengemarkedsrenten i Norge ganske stabil på 8 prosent før den sank til vel 7 prosent i siste uke av januar og gikk ytterligere noe ned i første uke av mars. Dette må ses i sammenheng med Norges Banks rentenedsettelse og en gradvis styrking av den norske kronen. Den importveide kronkursen har svingt en del siden september i fjor og var på sitt svakeste i desember. Etterhvert som den høye veksten i norsk økonomi dempes vesentlig, vil det bidra til nedgang i importen som snur underskuddene i driftsbalansen overfor utlandet i andre halvår 1998 om til et lite overskudd i 1999. Noe høyere oljepriser kan trekke i samme retning. Det er grunn til å tro at kronkursen vil vende tilbake til det nåværende styringsintervallet for ECU/euro-indeksen i løpet av våren og at Norges Bank vil sette ned renten ytterligere. Det er imidlertid usikkert hvor raskt rentenedgangen kommer. En mulig utvikling kan være at pengemarkedsrenten kommer ned i 4,5 prosent i begynnelsen av neste år. Dette innebærer ifølge våre anslag en renteforskjell på om lag 1 prosentpoeng i forhold til euro-området, som tilsvarer den beregnede inflasjonsforskjellen.

Rentenivå 1999

Gjennomsnittlige innskudds- og utlånsrenter i private banker og 3 måneders norsk eurorente
Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

SVAK UTVIKLING I FISKE OG FANGST I 1998 OG 1999

Foreløpige tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR) viser en produksjonsvekst for primærnæringene i landet som helhet på vel 1 prosent, målt i faste priser, fra 1997 til 1998. Produktinnsatsen økte tilsvarende. Bruttoproduktet i primærnæringene sett under ett økte med 1,5 prosent i 1998. For Nordland var bruttoproduktet om lag uendret fra 1997 til 1998, hvilket må ses i sammenheng med den negative utviklingen innen fiske og fangst, mens en positiv utvikling innen jordbruk og oppdrett trakk i motsatt retning. Bruttoproduktet i Troms og Finnmark er foreløpig anslått en nedgang på henholdsvis 1,8 og 2,8 prosent i fjor. Den negative utviklingen i de to nordligste fylkene har sammenheng med nedgangen i bruttoproduktet for fiske og fangst på om lag 6 prosent på landsbasis. Reduksjonen i tradisjonelt fiske må blant annet ses i sammenheng med reduserte kvoter. Produksjonen i fiskeoppdrett økte derimot blant annet som følge av økte førkvoter, og dette resulterte i en samlet produksjonsoppgang av varer fra fiske, fangst og fiskeoppdrett med nær 2 prosent fra 1997 til 1998. Målt i verdi er nå produksjonen for første gang større i fiskeoppdrett enn i tradisjonelt fiske. I volum økte eksporten av oppdrettsfisk med nær 10 prosent fra 1997 til 1998, mens eksporten fra tradisjonelt fiske holdt seg uendret. Det ble i 1998 investert 7 prosent mer i fiske, fangst og oppdrettsnæringen enn i 1997. De totale bruttoinvesteringene økte til nær 1 milliard kroner, en verdioppgang på om lag 14 prosent fra året før.

Bruttoproduktet i primærnæringene sett under ett er anslått til å bli redusert med 2,9 prosent for landet som helhet i inneværende år, mens det er forventet en svak vekst i underkant av 1 prosent neste år. Som følge av en fortsatt forventet negativ utvikling i fiske og fangst, ventes en klart sterkere nedgang i bruttoproduktet for primærnæringene i de tre nordnorske fylkene enn på landsbasis i 1999. Utviklingen i bruttoproduktet for primærnæringene i Nordland er anslått å bli på linje med utviklingen på landsbasis i år 2000, mens det for Troms og Finnmark er anslått en noe svakere vekst. En svak positiv utvikling innen jordbruket, samt en forventet vekst i bruttoproduktet innen oppdrett bidrar i positiv retning i Nordland og i landet for øvrig, mens disse næringene har mindre betydning for Troms og Finnmark.

Endring i bruttoprodukt og sysselsetting for Nord-Norge og hele landet i prosent fra året før. Primærnæringer.

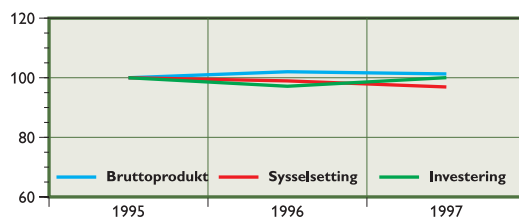
	Bruttoprodukt				Sysselsetting			
	Nordland	Troms	Finnmark	Landet	Nordland	Troms	Finnmark	Landet
1998	-0,2	-1,8	-2,8	1,5	-1,3	-1,3	-1,3	-1,6
1999	-5,5	-6,7	-7,3	-2,9	-1,7	-1,7	-1,7	-1,6
2000	1,0	0,7	0,5	0,9	-0,3	-0,1	0,1	-1,1

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Bruttoprodukt fiske 1998

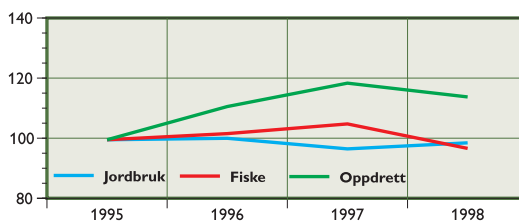

Bruttoprodukt, sysselsetting og bruttoinvestering i primærnæringene.
Volumindekser. Årsgjennomsnitt. 1995=100.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Bruttoprodukt i primærnæringene.
Volumindekser. Årsgjennomsnitt. 1995=100.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

OM LAG UENDRET SYSSELSETTING I NORD-NORGE I ÅR 2000

Ifølge tall fra KNR ble sysselsettingen i primærnæringene redusert med 1,6 prosent for landet som helhet i 1998. Sysselsettingen for lønns-takere og selvstendig næringsdrivende falt med vel 1 prosent målt i antall timeverk, og i lys av produksjonsøkningen kan det indikere en brukbar produktivitetsvekst. Sysselsettingen i jordbruket har i mange år vist en fallende tendens, og fra 1997 til 1998 falt sysselsettingen med 1,6 prosent. Innen fiske og fangst ble sysselsettingen redusert med 1,4 prosent, mens oppdrettsnæringen hadde en vekst på vel 2 prosent i fjor. Nord-Norge opplevde en noe svakere nedgang i sysselsettingen i fjor enn på landsbasis. Veksten i oppdrettsnæringen har trolig bidratt til en noe svakere nedgang i Nordland, mens den negative utviklingen innen jordbruk og skogbruk spesielt trekker landsgjennomsnittet ned. Sysselsettingen i primærnæringen for landet som helhet er anslått å bli ytterligere redusert i 1999 og år 2000. For primærnæringene i Nord-Norge er det forventet en sysselsettingsnedgang på linje med utviklingen på landsbasis i 1999. Neste år er sysselsettingen anslått til å holde seg om lag uendret, mot en nedgang på vel 1 prosent på landsbasis. En anslått positiv sysselsettingsutvikling innen fiske og fangst og oppdrett bidrar positivt i Nord-Norge, mens en negativ utviklingen i skogbruket trekker landsgjennomsnittet ned.

Sysselsetting primærnæringene

I N D U S T R I E N

NOE SVAKERE NEDGANG I BRUTTOPRODUKTET I NORDLAND OG FINNMARK ENN PÅ LANDSBASIS

 Industriproduksjon
1998

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall økte bruttoproduktet i industri og bergverksdrift med 1,3 prosent fra 1997 til 1998 i landet som helhet, målt i faste priser, etter en vekst på 3,1 prosent året før. Industriens eksportleveranser økte med vel 4 prosent, etter en økning i underkant av 9 prosent i 1997. Importen av industriprodukter økte like sterkt som i 1997, mens industriens hjemmeliveranser bare gikk opp med 0,6 prosent.

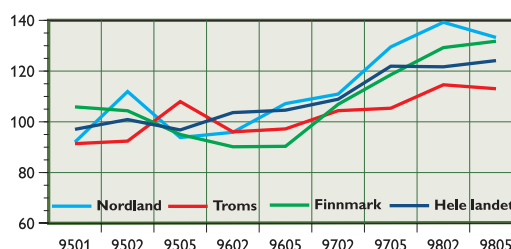
Industriens bruttoprodukt i Nordland økte sterkere enn bruttoproduktet på landsbasis i 1998 på grunn av positiv utvikling innen metallindustrien, mens en negativ utvikling innen næringsmiddelindustrien bidro til en nedgang i bruttoproduktet i Troms. Næringsmiddelindustrien i Finnmark utviklet seg noe gunstigere enn på landsbasis trolig som følge av råstoffleveranser fra russiske fiskebåter. I landet for øvrig viste flere deler av næringsmiddelindustrien produksjonsnedgang. Produksjonen av fisk og fiskeprodukter falt med 1,1 prosent, mens eksporten av disse produktene økte med 3,1 prosent. Eksportveksten har trolig sammenheng med svekkelsen av norske kroner. Metallindustriens produksjon økte med 5,4 prosent i 1998, mens eksporten av metaller gikk opp med 3,4 prosent. Til tross for svekkelsen av norske kroner økte eksportprisene med 0,4 prosent i 1998 for industrien sett under ett. Det var imidlertid en klar nedadgående tendens gjennom året, som tyder på at den svake utviklingen i prisene på metaller og andre råvarer på verdensmarkedet kan være i ferd med å slå inn for norsk industrieksport. Produksjonen av verkstedprodukter økte med 5,5 prosent i fjor, mens oppgangen i eksporten var hele 12,6 prosent. Eksporten av verkstedprodukter har økt sterkt i flere år, og utgjør nå mer enn 50 prosent av all produksjon i næringen. Prisene på treforedlingsprodukter og verkstedprodukter økte betydelig mer i 1998 enn i 1997, og for treforedlingsprodukter var prisveksten klart høyere enn det svekkelsen av norske kroner isolert sett skulle tilsi. Innen sektoren kjemiske råvarer økte produksjonen med om lag 4 prosent i 1998, mens eksportveksten var i underkant av 8 prosent. Opplysninger basert på omsetningsopp-gaver indikerer at omsetningen i industrien i Finnmark har hatt en klart mer positiv utvikling enn landsgjennomsnittet i første halvår av 1998. Dette kan ha sammenheng med en relativt gunstig utvikling i næringsmiddelindustrien i fylket. Mot slutten av året utviklet imidlertid omsetningen seg svakere enn i landet for øvrig. I Nordland og Troms viser omsetningstallene en midlertidig topp i 2. termin. Deretter har omsetningen flatet ut.

Konjunkturbarometeret for 4. kvartal 1998 gir et inntrykk av hvordan norske industriledere vurderer utsiktene for virksomheten inn i 1. kvartal 1999. Et hovedinntrykk er at utsiktene nå bedømmes som mer usikre enn det som har vært tilfelle gjennom de siste årene. Vi må tilbake til 1978 for å finne en tilsvarende generell pessimistisk bedømmelse av utsiktene for kommende kvartal, som i 4. kvartal i fjor. Noen av faktorene som vektlegges i vurderingen er knyttet til en svak utvikling på eksportmarkedene, tendenser til svakere etterspørsel fra hjemmemarkedene og fortsatt stor usikkerhet knyttet til den nasjonale og internasjonale utviklingen i de kommende kvartalene. Aktivitetsnivået i industrien var imidlertid fortsatt høyt i 4. kvartal i 1998. Dette gjorde seg i første rekke gjeldende i deler av tradisjonell eksportindustri og offshorerelaterte bransjer. Et høyt aktivitetsnivå i kombinasjon med svakere internasjonale markeder har gradvis ført til økt lageroppbygning - særlig for eksportrettede bransjer. I investeringsvareproduserende bransjer (maskinindustri, plattformindustri m.v.) var også aktiviteten høy, men har dempet seg gjennom de siste kvartalene - delvis preget av svak etterspørsel rettet mot skipsverftsbransjen.

 Industriproduksjon
Nord-Norge 1999

Bruttoproduktet i industrien er anslått å øke med 1,1 prosent for landet som helhet i inneværende år. Forventet vekst i bruttoproduktet innen produksjon av vareinnsats og investeringsvarer, som har relativt stor betydning i Troms og Finnmark, bidrar til en sterkere vekst i bruttoproduktet i disse fylkene enn i landet for øvrig i inneværende år. Veksten i bruttoproduktet i Nordland er anslått å bli på linje med utviklingen i landsgjennomsnittet i år. Den forventede veksten innen kjemiske råvarer bidrar til at industriens bruttoprodukt i Nordland er anslått til å øke svakt neste år, mens det forventes en nedgang på 0,5 prosent på landsbasis. Bruttoproduktet i Troms og Finnmark er forventet å bli redusert neste år. Dette har sammenheng med at den anslåtte veksten innen produksjon av vareinnsats og investeringsvarer ikke er sterk nok til å motvirke en ytterligere nedgang innen næringsmiddelindustrien.

Total omsetningsverdi basert på omsetningsopp-gaver. Industri.
Sesongjusterte terminvise verdittall. 1995=100.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

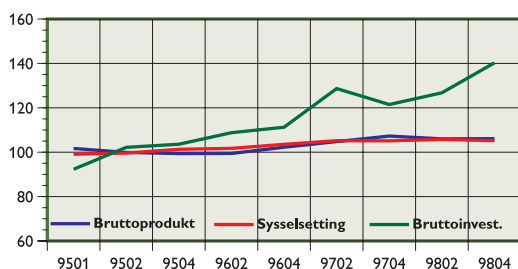
INDUSTRIEN

Endring i bruttoprodukt, sysselsetting og bruttoinvestering i fast kapital for Nord-Norge og hele landet i prosent fra året før. Industri (inkl. bergverk).

	Bruttoprodukt				Sysselsetting				Bruttoinvest.	
	Nordland	Troms	Finnmark	Landet	Nordland	Troms	Finnmark	Landet	Nord-Landet Norge	Landet
1998	2,0	0,0	1,3	1,3	0,3	0,1	0,2	0,5	1,0	12,5
1999	1,0	1,4	2,0	1,1	-1,8	-2,2	-1,7	-1,9	-7,6	-14,3
2000	0,3	-1,7	-1,4	-0,5	-1,1	-1,6	-1,0	-1,5	-4,3	-8,1

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Bruttoprodukt, sysselsetting og bruttoinvestering i industri i alt (inkl. bergverk). Sesongjusterte volumindekser. 1995=100.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

NEDGANG I INDUSTRISSYSELSETTINGEN I NORD-NORGE SOM I LANDET FOR ØVRIG I 1999 OG I 2000

Industriusselsettingen, eksklusiv bergverksdrift, økte ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall med 0,6 prosent i 1998, mot 2,8 prosent året før. Antall sysselsatte personer i industrien økte for sjette året på rad, og årsgjennomsnittet var 13 prosent høyere i 1998 enn i 1992. Det er nå 316 000 sysselsatte i industrien, eksklusiv bergverksdrift. Industriusselsettingen i Nord-Norge vokste noe svakere enn i landet for øvrig i 1998. Dette hadde sammenheng med om lag uendret sysselsetting innen produksjon av vareinnsats og investeringsvarer, mens næringsmiddelindustrien i Nordland og Troms utviklet seg negativt. På landsbasis var nærings- og nytelsesmiddelindustrien den industrigrenen som hadde størst nedgang målt i antall personer, og nedgangen samsvarer med produksjonsutviklingen i næringen. Utviklingen i industriusselsettingen i Nord-Norge var noe svakere enn på landsbasis i fjor, hvilket har sammenheng med den negative utviklingen innen næringsmiddelindustrien i Nordland og Troms, men sysselsetningsveksten innen kjemiske råvarer trakk noe opp i Nordland.

Industriusselsetting 1999 og 2000

Industriusselsettingen er anslått å bli redusert med 1,9 prosent på landsbasis i inneværende år, og det forventes en ytterligere reduksjon på 1,5 prosent neste år. Utviklingen i Nord-Norge er forventet å bli på linje med landet som helhet i inneværende år, med mulighet for en noe sterkere sysselsetningsnedgang i Troms. Sysselsettingen i industrien i Nordland er forventet en noe svakere reduksjon i år 2000 enn på landsbasis, hvilket har sammenheng med en anslått svak vekst innen kjemiske råvarer.

SVAKERE INVESTERINGSNEDGANG I NORD-NORGE ENN PÅ LANDSBASIS I 1999 OG 2000

Bruttoinvesteringene i industri og bergverksdrift økte med 12,5 prosent i 1998, til vel 21 milliarder kroner, og utgjorde snaut 12 prosent av de samlede investeringene i fastlandsøkonomien. Veksten kan i sin helhet føres tilbake til den sterke oppgang i investeringene i maskiner og transportmidler på vel 25 prosent, mens investeringene i bygninger og anlegg gikk ned med 8 prosent. Utviklingen i 1998 forsterket tendensen fra tidligere år i retning av at en stadig mindre andel av investeringene går til bygninger og anlegg, hvilket kan skyldes opprettelse av egne eiendomsselskaper. Sektoren verkstedprodukter hadde en økning i bruttoinvesteringene i maskiner på om lag 55 prosent fra 1997 til 1998, hvilket svarer til 1 milliard kroner. Sektorene treforedling og grafisk produksjon hadde samlet en investeringsøkning i maskiner på vel 1 milliard kroner. Økningen skyldes i hovedsak store investeringer i enkeltbedrifter. Størst nedgang i maskininvesteringene hadde metallindustrien med om lag 400 millioner kroner. Årsaken til dette kan være at enkelte store prosjekter ble innstilt eller utsatt i 1998. Opplysninger basert på registreringer for merverdiavgiften indikerer at industriinvesteringene i Troms falt sterkere enn på landsbasis mot slutten av 1998, etter en sterkere vekst enn landsgjennomsnittet fra begynnelsen av 1997. Industriinvesteringene i Finnmark har utviklet seg om lag på linje med utviklingen i landet for øvrig i 1998, med en midlertidig oppgang i 3. termin. I Nordland har investeringene utviklet seg som i resten av landet de siste årene, men med en midlertidig svakere utvikling i 3. termin i fjor.

Industriinvesteringer 1998

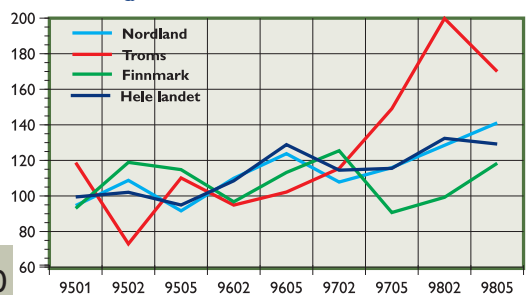

Bruttoinvesteringene i fast realkapital i industrien er anslått å bli redusert med i overkant av 14 prosent på landsbasis i 1999, og det ventes ytterligere en nedgang på vel 8 prosent i år 2000. I inneværende år er det bare innen produksjon av kjemiske råvarer at industriinvesteringene er anslått å vokse. Denne næringen har relativt stor betydning i Nordland og bidrar positivt i Nord-Norge, mens forventet investeringsnedgangen i samtlige andre industrinæringer trekker landsgjennomsnittet ned.

Industriinvesteringer 1999 og 2000

Investeringer basert på registreringer for merverdiavgiften. Industri. Sesongjusterte terminvise verditall. 1995=100.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

BYGGE- OG ANLEGG SVIRKSOMHETEN

KLAR NEDGANG I ÅR OG NESTE ÅR

Aktivitet bygge- og anleggsvirksomhet 1998

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall økte bruttoproduktet i bygge- og anleggsvirksomheten for landet som helhet med 3,3 prosent i 1998. Veksten var relativt svak gjennom året. Bygge- og anleggsvirksomheten falt gjennom hele 1998 og lå i gjennomsnitt 2 prosent under nivået i 1997. Boliginvesteringene ble redusert med 0,7 prosent, mens bygningsinvesteringene for det øvrige Fastlands-Norge, utenom offentlig forvaltning, falt med 4,6 prosent. Mye tyder dermed på at den kraftige oppgangen i bygge- og anleggsvirksomheten som startet i 1994 nå er i ferd med å ebbe ut. Store bygge- og anleggsvirksomheter som veide tungt i 1997, blant annet knyttet til 6-års reformen og Gardermoen, ble avsluttet i 1998, mens bygging av nytt Rikshospital vil bli ferdigstilt i 1999. I tillegg kan renteoppgangen ha bidratt til å dempe boliginvesteringene.

Den kvartalsvise produksjonsindeksen for bygge- og anleggsvirksomhet viser at produksjonen av nye boliger sank betydelig utover våren og sommeren i fjor fra et høyt nivå i begynnelsen av året. I 3. kvartal 1998 lå produksjonen vel 5 prosent under nivået på samme tid året før, men produksjonen tok seg noe opp igjen i 4. kvartal. Produksjonen endte på om lag samme nivå som i 2. kvartal. Veksten i produksjonen av andre bygg enn boliger stoppet opp i 1. kvartal 1998 og falt gjennom 2. og 3. kvartal, for deretter å stige svakt i siste kvartal i fjor. Produksjonen endte i overkant av nivået fra 1. kvartal året før. Ordretilgangen for boligbygg (målt som verdiindeks) falt fra 2. til 3. kvartal i fjor for så å øke igjen i 4. kvartal. Tilgangen endte 4 prosent over nivået i samme kvartal året før og ligger dermed fortsatt på et høyt nivå. For andre bygg enn boliger var ordretilgangen i 4. kvartal i 1998 imidlertid 6 prosent lavere enn for samme kvartal i 1997. Ifølge endelige tall fra byggearealstatistikken ble det igangsatt 5,5 prosent færre boliger på landsbasis i 1998 enn året før, mens igangsatt bruksareal til andre bygg enn boliger gikk ned med nær 15 prosent. Antall igangsatte boliger i Nordland gikk ned med i underkant av 11 prosent i fjor sammenlignet med året før, mens antall igangsatte boliger i Troms gikk ned nær 12 prosent i samme periode. I Finnmark ble det igangsatt 11 prosent færre boliger i 1998 enn året før. Igangsatt bruksareal til andre bygg enn boliger gikk ned med hele 32,6 prosent i Troms i 1998, mens tilsvarende tall for Nordland og Finnmark var en nedgang på henholdsvis 7,3 og 11,1 prosent. Produksjonsindeksen viste høy aktivitet i anleggssektoren fram til og med 4. kvartal i fjor, da produksjonen lå vel 7 prosentpoeng over nivået i 4. kvartal 1997.

Igangsetting boliger og forretningsbygg

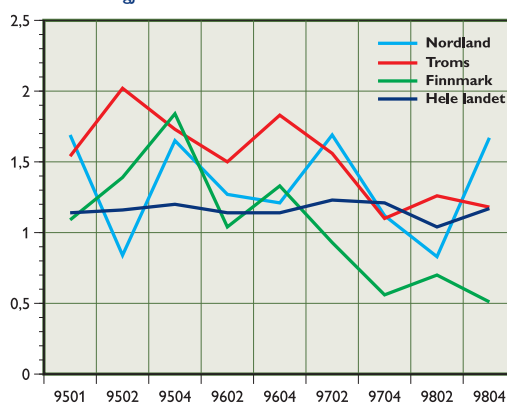

Tilgangen på nye anleggsprosjekter er imidlertid redusert gjennom året ifølge sesongjusterte ordretall. Ordreservene viste en nedgang på 12 prosent fra 3. til 4. kvartal i fjor, men bedriftenes ordreserver av anleggsprosjekter endte i 4. kvartal likevel 1 prosent over nivået ett år tidligere. Bruttoproduktet i bygge- og anleggssektoren er anslått til å bli redusert med vel 10 prosent i 1999 og det ventes en ytterligere nedgang på om lag 2 prosent i 2000.

Byggeaktivitet 1999

Boligbygging. Antall igangsatte boliger per 1000 innbygger.

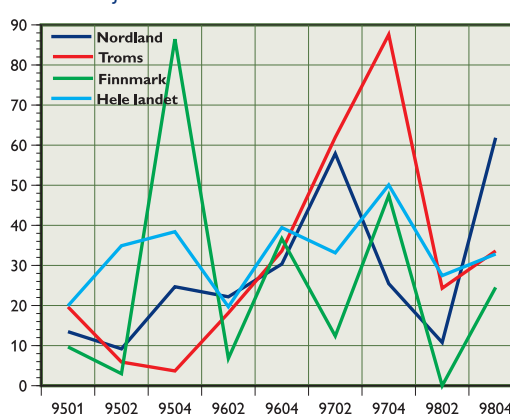
Sesongjusterte kvartalstall. 1995 1 til 1998 4.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Forretnings- og kontorbygg. Antall igangsatte kvadratmeter per 1000 innbygger.

Ujusterte kvartalstall. 1995 1 til 1998 4.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

BYGGE- OG ANLEGGSVIRKSOMHETEN

■ FORVENTET SYSSELSETTINGS NEDGANG I 1999 OG I 2000

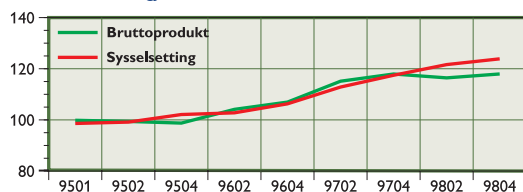
Syssetning bygge- og anleggsvirksomhet 1999 og 2000

Ifølge det kvartalsvise sysselsettingsregnskapet økte antall sysselsatte lønntakere og selvstendige i bygge- og anleggsvirksomheten med om lag 6 prosent fra 1997 til 1998 og kom opp i 121 000 personer. Sysselsettingsveksten avtok imidlertid gjennom fjoråret. Det forventes en nedgang i sysselsettingen i næringen på vel 8 prosent i inneværende år, og en ytterligere sysselsettingsnedgang på 8,6 prosent neste år. Utviklingen i Nord-Norge er forventet å bli på linje med utviklingen på landsbasis.

Bruttoprodukt og sysselsetting i bygge- og anleggsvirksomhet.

Sesongjusterte volumindekser. 1995=100.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Endring i bruttoprodukt og sysselsetting for hele landet i prosent fra året før. Bygge- og anleggsvirksomhet.

	Bruttoprodukt	Syssetning			
	Hele landet	Nordland	Troms	Finnmark	Landet
1998	3,3	4,9	5,1	4,6	5,8
1999	-10,3	-8,1	-8,1	-8,1	-8,1
2000	-8,1	-8,6	-8,6	-8,6	-8,6

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Endring i bruttoinvesteringer i boliger for hele landet i prosent fra året før.

	Bolig
1998	-0,7
1999	-7,6
2000	3,9

Kilde: Statistisk sentralbyrå

■ REKORD HØYT NETTOFORBRUK AV ELEKTRISK KRAFT I 1998

Elektrisitets-
produksjon 1998

Det ble produsert 116,7 TWh elektrisk kraft i Norge i 1998, en oppgang på 4,6 prosent fra 1997. Økningen skyldes blant annet økt kraftforbruk og høy fyllingsgrad i vannmagasinene. Finnmark opplevde en vekst i elektrisitetsproduksjonen på hele 20 prosent i fjor sammenlignet med året før ifølge foreløpige tall. I Nordland og Troms falt imidlertid produksjonen av elektrisitet i fjor med henholdsvis 5 og 10 prosent fra året før. Fram til oktober i fjor var fyllingsgraden i magasinene betydelig høyere enn året før. Til tross for fulle vannmagasiner hadde vi et lite importoverskudd i alle årets måneder med unntak av perioden august-oktober. Dette har sammenheng med lave priser og et rekord høyt nettoforbruk på over 110 TWh. Spotprisene på elektrisitet var svært lave i sommermånedene, noe som bidro til at en del produsenter dekket sine kontraktsforpliktelser gjennom import ved å kjøpe inn kraft over elbørsen, istedenfor å produsere selv. Energiverkene forventet høyere spotpriser utover høsten og vinteren, og sparte derfor på vannreservene. Nettoimport av kraft kom totalt opp i 3,6 TWh i 1998, om lag 5 prosent mindre enn nettoimporten året før. Dette var tredje året på rad at Norge var nettoimportør av kraft.

Nettoforbruket av elektrisk kraft var 110,4 TWh i 1998, hvilket er det høyeste forbruket noensinne. Forbruket økte med 5 prosent både innen alminnelig forsyning og innen kraftkrevende industri, til henholdsvis 75 og 30,5 TWh. Økningen i forbruket innen kraftkrevende industri kan føres tilbake til produktionsveksten innen disse næringene.

Oppgangen innen alminnelig forsyning kom dels av at det var litt kaldere i 1998 enn i 1997. Kraftprisene ble også noe redusert fra 1997 til 1998, blant annet som følge av økt konkurranse i kraftmarkedet og rikelig med nedbør. Gjennomsnittlig kraftpris til husholdningene inkl. avgifter (uten nettleie), var per 4. januar 1999 28,2 øre/kWh, hvilket var 8 prosent lavere enn på samme tid i fjor, og hele 24 prosent lavere enn 1. januar 1997. Stadig flere husholdninger benytter seg av muligheten til å skifte kraftleverandør. I begynnelsen av oktober i fjor var det 90 650 husholdningskunder som hadde skiftet til en annen leverandør enn den lokale. Dette svarer til om lag 4,5 prosent av alle husholdninger i Norge, mens tilsvarende andel var 1,4 prosent i 1997.

Ifølge kvartalsmodellen KVARTS er det for bruttoinvesteringene i kraftforsyningssektoren anslått en nedgang på 10,6 prosent på landsbasis i inneværende år, mot en økning på 19,6 prosent i fjor. Veksten i bruttoinvesteringene er forventet å bli på hele 40,9 prosent i 2000 for landet som helhet. Årsaken til det store avviket i investeringene sammenlignet med forrige konjunkturbarometer skyldes at det fortsatt er stor usikkerhet knyttet til utbyggingen av gasskraftverkene på Kolsnes i Hordaland og Kårstø i Rogaland.

Endring i bruttoinvesteringer i kraftforsyning for hele landet i prosent fra året før.

	Kraftforsyning
1998	19,6
1999	-10,6
2000	40,9

Kilde: Statistisk sentralbyrå

OFFENTLIG FORVALTNING

NOE SVAKERE UTVIKLING I BRUTTOPRODUKTET I NORD-NORGE ENN PÅ LANDSBASIS I 1999 OG I 2000

Bruttoprodukt offentlig forvaltning 1999

Ifølge foreløpige anslag steg konsumet i offentlig forvaltning med 2,8 prosent fra 1997 til 1998, målt i faste priser. Dette er på linje med veksten i BNP for Fastlands-Norge. Foreløpige tall viser at overskuddet i offentlig forvaltning, regnet som påløpte nettofinansinvesteringer, vil bli på 49,7 milliarder kroner i 1998, hvilket er 29,6 milliarder kroner lavere enn i 1997. Reduserte oljeinntekter i 1998 bidro til nedgangen i overskuddet. Bruttoproduktet i offentlig forvaltning økte med 2,4 prosent i 1998 for landet som helhet. Det forventes en svakere vekst i bruttoproduktet på landsbasis i 1999, mens veksten kan ta seg noe opp igjen i år 2000. Utviklingen i Nord-Norge er anslått å bli om lag på linje med eller noe svakere enn utviklingen i landet for øvrig i 1999 og 2000. Dette har sammenheng med en svekkelse av forsvaret, som betyr mye i landsdelen.

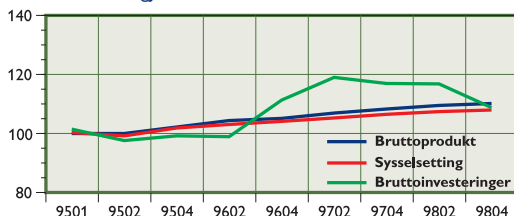
Endring i bruttoprodukt, sysselsetting og bruttoinvestering i fast kapital for Nord-Norge og hele landet i prosent fra året før. Offentlig forvaltning (inkl. forsvaret, men uten antall vernepliktige i sysselsettingstallene).

	Bruttoprodukt				Sysselsetting				Bruttoinvest.	
	Nord-land	Troms	Finnmark	Landet	Nord-land	Troms	Finnmark	Landet	Nord-Norge	Landet
1998	2,3	2,3	2,3	2,4	1,9	1,9	1,8	1,9	-3,7	-2,1
1999	1,0	0,8	1,0	1,1	0,8	0,8	0,8	0,7	-4,1	-3,6
2000	2,2	2,1	2,2	2,3	2,4	2,4	2,4	2,3	0,1	0,0

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Bruttoprodukt, sysselsetting og bruttoinvestering i offentlig forvaltning (inkl. forsvaret).

Sesongjusterte volumindekser. 1995=100.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Offentlig forvaltnings sysselsettingsandel økte gjennom perioden 1978-1994, men har vist moderat nedadgående tendens de siste årene.

I perioden 1980-1998 har det blitt 180 200 nye årsverk i offentlig forvaltning. Sysselsettingen i offentlig forvaltning, utenom de vernepliktige, økte med 1,9 prosent for landet som helhet i 1998. Veksten i sysselsettingen er anslått å bli svakere i 1999, mens sysselsettingen er forventet å øke med vel 2 prosent i år 2000. Dette gjør seg også gjeldende i Nord-Norge.

NOE STERKERE NEDGANG I BRUTTOINVESTERINGENE I NORD-NORGE I 1999 ENN PÅ LANDSBASIS

Offentlig forvaltnings investeringer ble redusert med 2,1 prosent fra 1997 til 1998, målt i faste priser. Bruttoinvesteringene i statsforvaltningen opplevde en nedgang på 2,6 prosent i 1998 sammenlignet med 1997. Investeringene i helse- og omsorgssektoren viste en klar nedgang, mens investeringene økte innen annen statlig tjenesteyting og undervisningssektoren. Bruttoinvesteringene i kommuneforvaltningen ble redusert med 1,7 prosent i volum i samme periode. Kommuneforvaltningens investeringsnedgang har sammenheng med de høye investeringene i 1997 i forbindelse med grunnskolereformen. Investeringene knyttet til helse- og omsorgssektoren og annen tjenesteyting økte med henholdsvis 17,4 prosent og 6,3 prosent i volum.

Bruttoinvesteringene i offentlig forvaltning er anslått å bli redusert med 3,6 prosent i 1999, mens investeringsnivået deretter forventes å holde seg uendret i år 2000. Det er anslått en noe sterkere nedgang i investeringene i Nord-Norge enn på landsbasis i innværende år. Dette må ses i sammenheng med reduserte investeringer i forsvaret. Utviklingen i Nord-Norge er forventet å bli på linje med utviklingen på landsbasis neste år.

Investeringer offentlig forvaltning

■ UTVIKLING I 1999 I NORD-NORGE SOM I LANDET FOR ØVRIG

Bruttoproduktet i privat tjenesteyting, utenom boligjenester, økte med 4,6 prosent på landsbasis fra 1997 til 1998, målt i faste priser. Foreløpige nasjonalregnskapstall for 1998 viser en fortsatt sterk produksjonsvekst i tjenesteytende næringer utenom utenriks sjøfart, rørtransport, boligjenester og offentlig forvaltning. Den samlede produksjonen i tjenesteytende næringer økte med 4,7 prosent i fjor, målt i faste priser. Til sammenligning var volumveksten i samlet produksjon i Fastlands-Norge på 3,2 prosent. Produksjonsveksten var sterkst innen forretningsmessig tjenesteyting, post- og telekommunikasjon og reparasjoner av kjøretøyer o.l.

Flere indikatorer tyder på at Nord-Norge har hatt en noe svakere utvikling enn landsgjennomsnittet i 1998. Omsetning for detaljhandel, eksklusiv motorkjøretøyer og bensin, økte med 7,6 prosent i Nordland 4. kvartal i fjor sammenlignet med samme kvartal året før, mens veksten på landsbasis var 9,2 prosent. I Troms og Finnmark økte detaljomsetningen med henholdsvis 8,8 og 10,1 prosent i samme periode. Det var kun Oslo og Rogaland som hadde sterkere vekst enn Finnmark i detaljomsetningen. Tall basert på førstegangsregistrering av nye personbiler viser at omsetningen gikk ned med 7,6 prosent på landsbasis i 1998, til tross for realinntektsveksten for husholdningene. I Nordland var nedgangen i omsetningen av nye personbiler på 17,1 prosent i fjor, mens Finnmark opplevde en reduksjon på hele 17,7 prosent og var dermed det fylket i landet med størst reduksjon. Troms hadde en omsetningsreduksjon av nye personbiler i underkant av 15 prosent i 1998. Hotell- og restaurantnæringen i Troms opplevde en økning i antall gjestedøgn på 77,5 prosent fra 1990 til 1998, og var dermed det fylket i landet med størst økning i perioden. Veksten på landsbasis var 36,6 prosent i samme periode. Antall gjestedøgn i Nordland gikk opp med 31,6 prosent fra 1990 til 1998, mens veksten i Finnmark var 16,6 prosent. Fra 1997 til 1998 opplevde Nordland en oppgang i antall gjestedøgn på 6,5 prosent, mot en vekst på 4,5 prosent i landsgjennomsnitt. Antall gjestedøgn i Troms steg imidlertid med hele 9,2 prosent, og det var kun Akershus og Vestfold som opplevde en sterkere vekst. I Finnmark økte antall gjestedøgn bare svakt med 1,1 prosent i fjor. Økningen i antall gjestedøgn i Nordland kan i hovedsak tilskrives en kraftig økning i ferieovernattinger, mens det i Finnmark var vekst i antall gjestedøgn knyttet til kurs og konferanser som bidro positivt. Troms opplevde derimot en vekst i antall overnattinger både

knyttet til kurs og konferanser og ferie. Skatteinngangen for januar – desember 1998 viser en økning i total skatteinngang fra Nordland fylke på 8,4 prosent, mot en vekst på 11,1 prosent på landsbasis, eksklusive oljeskattene. Skatteinngangen fra Troms og Finnmark økte med henholdsvis 8,9 og 7,6 prosent i samme periode. Antall åpne konkurser gikk ned med 1 prosent i Nordland i 1998, mens antall konkurser på landsbasis var uendret. Troms opplevde imidlertid en vekst i antall åpne konkurser på 5 prosent i fjor, mens Finnmark hadde en nedgang på hele 34 prosent. Det var kun Vest-Agder som hadde en sterkere reduksjon i antall åpne konkurser. Næringene eiendomsdrift, forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet og næringen bygge- og anleggsvirksomhet hadde vekst i antall åpne konkurser på henholdsvis 14,4 prosent og 5,5 prosent i 1998. Hotell- og restaurantnæringen derimot hadde en nedgang i antall åpne konkurser på om lag 15 prosent i fjor, mens de fleste andre næringene kun hadde små endringer. Det er anslått en svak vekst i bruttoproduktet i privat tjenesteyting på 0,7 prosent for landet som helhet i inneværende år, mens det forventes en noe sterkere vekst på om lag 2 prosent i år 2000. Dette forventes også å gjøre seg gjeldende i Nord-Norge.

Bruttoprodukt privat
tjenesteyting 1998

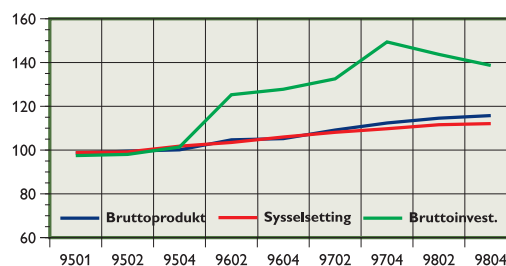

Vekst 1999

Bruttoprodukt, sysselsetting og bruttoinvestering i privat tjenesteyting (ekskl. boliger).

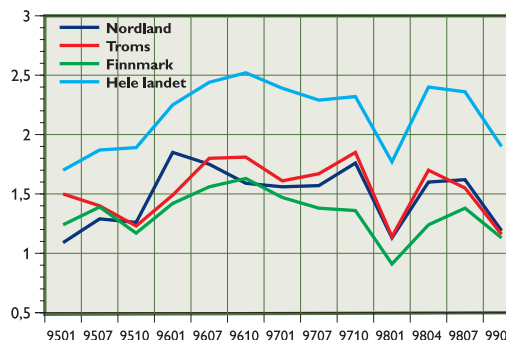
Sesongjusterte volumindekser. 1995=100.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Førstegangsregistrering av nye personbiler per 1000 innbygger.

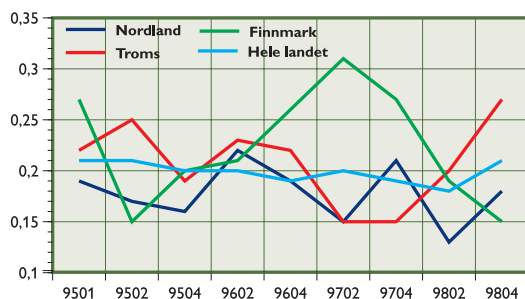
Sesongjusterte månedstall. 1995 1 til 1999 2.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

PRIVAT TJENESTEYTING

Antall konkurser per 1000 innbygger.
Sesongjusterte kvartalstall. 1995 1 til 1998 4.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Endring i bruttoprodukt, sysselsetting og bruttoinvestering i fast kapital for Nord-Norge og hele landet i prosent fra året før. Privat tjenesteyting.

	Bruttoprodukt				Sysselsetting				Bruttoinvest.	
	Nord-land	Troms	Finn-mark	Landet	Nord-land	Troms	Finn-mark	Landet	Nord-Norge	Landet
1998	4,5	4,4	4,2	4,6	3,3	3,3	3,1	3,4	0,3	1,5
1999	0,6	0,6	0,6	0,7	-0,1	0,0	-0,1	-0,1	-14,2	-12,8
2000	1,8	1,9	1,9	1,9	0,9	1,1	1,0	0,9	-9,3	-8,5

Kilde: Statistisk sentralbyrå

SYSSELSETTINGSVEKST SOM I LANDET FOR ØVRIG I 1999 OG 2000

Sysselsetting privat tjenesteyting 1999

Sysselsettingen i privat tjenesteytende næringer, utenom boligjenester, økte med 3,4 prosent i 1998, målt i antall personer. Antall timeverk i tjenesteytende næringer i alt økte med 3,7 prosent i 1998, mot en vekst i

gjennomsnittlig sysselsetting i Fastlands-Norge på 2,4 prosent. Spesielt sterk sysselsettingsvekst var det i forretningsmessig tjenesteyting. Målt i antall timeverk utgjorde sysselsettingen i tjenesteytende næringer 43 prosent av samlet sysselsetting i Fastlands-Norge i 1998. Det er imidlertid anslått om lag uendret sysselsettingsnivå i privat tjenesteyting i inneværende år, mens det forventes en svak vekst neste år. Sysselsettingsutviklingen i de nordnorske fylkene er anslått å bli på linje med landsgjennomsnittet i 1999 og i 2000.

FORVENTET NEDGANG I INVESTERINGENE I 1999 OG I 2000

Bruttoinvesteringene i fast realkapital for privat tjenesteyting, eksklusive boligjenester, økte bare med 1,5 prosent i 1998. Den svake investeringsveksten har sammenheng med ferdigstillelsen av større investeringsprosjekter tilknyttet Gardermoen, samt en reduksjon i investeringene i kjøretøyer hvilket har bidratt til at samlet investeringsnivå i transportnæringer var lavere i 1998 enn i 1997. I likhet med foregående år var det imidlertid en sterk vekst i investeringene i de andre tjenesteytende næringene i 1998. Bruttoinvesteringene er anslått å bli redusert med 12,8 prosent på landsbasis i inneværende år, og det forventes en ytterligere nedgang på 8,5 prosent neste år. Utviklingen i Nord-Norge er forventet å bli noe mer negativ enn utviklingen på landsbasis i 1999 og i år 2000.

Investeringer privat tjenesteyting 1999

■ AVTAGENDE NEDGANG I FOLKETALLET

Nord-Norge har gjennom de siste årene opplevd en tiltagende nedgang i folketallet. Den viktigste årsaken bak denne utviklingen har vært å finne i de innenlandske flyttebevegelsene. Landsdelen har på den annen side hele tiden hatt et fødselsoverskudd (antall fødte minus antall døde) samtidig som innflyttingen fra utlandet har vært større enn emigrasjonen. I fjorårets konjunkturbarometer ble det varslet en avtagende nedgang i folketallet i regionen. Foreløpige tall fra Statistisk sentralbyrå viser en nedgang i folketallet i Nord-Norge som helhet på om lag 1 400 personer i 1998, slik at folketallet for landsdelen kom ned i om lag 463 000 personer. Dette er nesten en halvering av befolkningsnedgangen sammenliknet med året før. Den avtagende nedgangen i folketallet var merkbar for Nordland, men klart mest markant i Troms. I Finnmark har derimot nedgangen i folketallet i 1998 holdt seg oppe på linje med nedgangen året før. I Nordland var det en svak vekst i folketallet i Bodø, Brønnøy, Sortland og Rana, mens de øvrige kommunene hadde stagnasjon eller nedgang. I Troms var det merkbar vekst i folketallet i Tromsø og en svak vekst i Harstad og Bardu. I Finnmark hadde kun Karasjok en nevneverdig vekst i folketallet i 1998, mens de øvrige kommunene hadde stagnasjon eller nedgang i befolkningen.

■ NEDGANG I DEN STERKE NETTO UTFLYTTINGEN

Nord-Norge har gjennom flere år opplevd en stadig stigende netto utflytting til andre regioner i Norge samtidig som en positiv flyttebalanse med utlandet har kompensert for en stadig mindre del av det innenlandske flyttetapet. Det innenlandske flyttetapet i 1997 var så stort at det lå høyere enn nettoutflyttingen på 1980-tallet, og på samme nivå som siste del av 1960-tallet. I fjorårets konjunkturbarometere ble det imidlertid varslet en lavere netto utflytting.

Foreløpige tall fra Statistisk sentralbyrås regionalstatistikk viser at nettoutflyttingen fra Nord-Norge til andre regioner i Norge kom opp i om lag 4 600 personer i 1998, noe som er nesten 1 500 personer lavere enn i året før. Av dette ble om lag 1 600 personer kompensert gjennom positiv flyttebalanse med utlandet, slik at det totale nettoflyttetapet endte på om lag 3 000 personer, som også er en klar nedgang fra året før. Det innenlandske flyttetapet var relativt jevnt fordelt mellom fylkene, men med noe høyere netto utflyttings-tall i Nordland og Finnmark enn i Troms. Netto

innvandringen fra utlandet var positiv for alle fylkene, med høyest tall for Nordland og lavest i Finnmark. Den totale netto utflyttingen var størst i Finnmark og lavest i Troms.

Som nevnt i de siste konjunkturbarometerene, må den sterke utflyttingen fra landsdelen de siste årene blant annet ses i sammenheng med en svært stram arbeidsmarkedssituasjon i sentrale arbeidsmarkeder i Sør-Norge, som er viktige for flyttingene til og fra Nord-Norge. I tillegg ble betydningen av et etterslep i flyttingene hos den økende andel av landsdelens befolkning som har vært under høyere utdanning poengtert. De fleste studenter melder ikke flytting under selve utdanningen, men flyttemeldingene har en tendens til å komme når utdanningene er avsluttet og personene går inn på arbeidsmarkedet. Det ble også antydnet et etterslep i de mer direkte arbeidsmarkedsflyttingene, som ble utsatt under den generelt svake økonomiske utviklingen i årene 1988-1993. Isolert sett har disse faktorene bidratt til en opphopning i nettoutflyttingen fra Nord-Norge de siste årene. Som antydnet i fjorårets konjunkturbarometere, var det grunn til å forvente at opphopningseffekten gradvis vil avta.

Perspektiver om en svakere økonomisk utvikling nasjonalt, som også vil berøre sentrale arbeidsmarkeder, kan bidra til en ytterligere neddemping av de fortsatt høye innenlandske netto utflyttingstallene fra Nord-Norge. I tillegg bidrar en periode med meget høy utflytting til å øke landsdelens tilbakeflyttingspotensiale. En rekordhøy netto innvandring til Norge fra utlandet har også vært med på å øke innflyttingen til de nord-norske fylkene. Her forventes imidlertid den svakere økonomiske utviklingen for landet som helhet å kunne redusere den betydelige netto innvandringen som har funnet sted de siste årene.

Årlig endring i befolkningen pr. 1.1 etter alder og bostedfylke. Antall personer.

Fylke	Nordland			Troms			Finnmark			Nord-Norge		
	98(1)	99(2)	2000	98(1)	99(2)	2000	98(1)	99(2)	2000	98(1)	99(2)	2000
0-15	-136	110	290	-286	190	220	-22	30	-80	-444	330	430
16-24	-897	-1020	-980	-689	-640	-660	-533	-540	-340	-2119	-2200	-1980
25-44	-579	-390	-470	-546	-210	-270	-483	-290	-370	-1608	-890	-1110
45-74	455	440	580	455	480	570	219	20	40	1129	940	1190
75-	182	210	10	112	170	190	219	20	40	1129	940	1190
Totalt	-975	-650	-570	-954	-10	50	-696	-750	-720	-2625	-1410	-1240

(1) Endelige tall

(2) Foreløpige tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå

■ NEDGANGEN AV YNGRE PERSONER I YRKESAKTIV ALDER FORTSETTER

Nord-Norge har en betydelig nedgang av yngre personer i yrkesaktiv alder. Nedgangen av personer i aldersgruppen 16-24 år har vært relativt stabil de siste årene og har gjort seg gjeldende i samtlige fylker i landsdelen. Dette er imidlertid ikke noe særtifelle for Nord-Norge som sådan, men gjenspeiler en generell befolkningsutvikling for denne aldersgruppen i landet som helhet. I Nord-Norge har i tillegg netto utflytting av barn og ungdom det siste ti-året bidratt til å redusere rekrutteringen av personer i yrkesaktiv alder. Foreløpige tall ved inngangen til 1999 viser en fortsatt betydelig nedgang av personer i denne aldersgruppen. Anslagene frem til år 2000 indikerer en fortsatt nedgang om lag på linje med de siste årene.

Folketall 16-24 år

■ NOE SVAKERE NEDGANG I ANTALL PERSONER I YRKESAKTIV ALDER TOTALT

Ifølge endelige tall fra Statistisk sentralbyrås befolkningsstatistikk viste alle nord-norske fylker en tiltagende nedgang i antall personer i yrkesaktiv alder fra 1997 til 1998, dvs. personer i alderen 16-74 år. Foreløpige tall ved inngangen til 1999 og anslag for inneværende år indikerer en fortsatt nedgang av personer i yrkesaktiv alder, om enn noe svakere enn årene før. Dette må settes i forbindelse med en fortsatt betydelig netto utflytting, men netto utflyttingen viser, som nevnt foran, en klar tendens til nedgang.

Personer i yrkesaktiv alder

■ MOT VEKST I FOLKETALLET BLANT DE YNGSTE, NOE SVAKERE VEKST FOR DE ELDSTE

Endelige tall ved inngangen til 1998 viste en svak nedgang av antall barn i alle nord-norske fylker i 1997. Foreløpige tall for 1998 og anslag for inneværende år indikerer en svak vekst av personer i alderen 0-15 år. Som i andre deler av landet har økningen av antall barn sammenheng med en økning i fødselstallene gjennom siste halvdel av 1980-årene og 1990-tallet. I Nord-Norge ventes en nedgang i nettoutflyttingen å kunne påvirke antall yngre i befolkningen. En viss økning av antall eldre er gjennomgående i alle tre fylkene. Anslagene for inneværende år indikerer imidlertid en litt svakere vekst av antall eldre i befolkningen.

Barn og eldre

■ BEFOLKNINGSNEDGANGEN BEGRENSES AV FØDSELSEOVERSKUDET

Den sterke netto utflyttingen fra Nord-Norge kompenseres til en viss grad av den naturlige tilveksten i befolkningen, som vil si antall fødte minus antall døde. Dette er spesielt tilfelle i Finnmark, som ifølge foreløpige tall for 1998 fortsatt er det fylket nest etter Rogaland som viser størst prosentvis fødselsoverskudd. Fødselsoverskuddet i Troms ligger også over landsgjennomsnittet, mens Nordland har en noe lavere prosentvis naturlig tilvekst i befolkningen. Det betydelige fødselsoverskuddet i de to nordligste fylkene har bl.a. sammenheng med en lav andel eldre i befolkningen. Foreløpige tall for 1998 viser et samlet fødselsoverskudd for landsdelen som helhet på om lag 1 600 personer, som er litt lavere enn året før.

■ MOT EN LAVERE VEKST I ARBEIDSTYRKEN

Antall personer i arbeidsstyrken, det vil si summen av antall sysselsatte og antall arbeidsledige, har de siste årene økt for landsdelen som helhet til tross for en betydelig nedgang i antall personer i yrkesaktiv alder. Det gjennomsnittlige nivået på arbeidsstyrken var i 1998 på litt under 238 000 personer for regionen som helhet. Anslagene for inneværende år indikerer en klart svakere vekst i arbeidsstyrken enn året før. Ifølge anslag med den regionale modellen REGARD, forventes en noe bedre sysselsettingsutvikling å gi noe sterkere vekst i arbeidsstyrken igjen i år 2000.

Arbeidsstyrken 1998

Arbeidsstyrken 1999

Årlig endring i arbeidsstyrke, sysselsetting og arbeidsledighet etter bostedfylke. Antall personer.

Fylke	Arbeidsstyrke			Sysselsetting			Arbeidsledighet		
	98	99	2000	98	99	2000	98	99	2000
Nordland	1200	-200	500	2200	-400	800	-1000	200	-300
Troms	1000	400	700	1600	-300	700	-600	700	0
Finnmark	200	-200	0	600	-100	300	-400	-100	-300
Nord-Norge	2800	0	1200	4400	-800	1800	-2000	800	-600

Kilde: Statistisk sentralbyrå

En viktig årsak til at arbeidsstyrken i Nord-Norge gjennom de siste årene har økt til tross for nedgang i befolkningen i yrkesaktiv alder, er bl.a. å finne i økt etterspørsel etter arbeidskraft. Empiriske undersøkelser viser at en økning i sysselsettingen bidrar til å stimulere yrkesdeltakelsen. Dette har også gjort seg gjeldende i Nord-Norge de siste årene. I tillegg foregår det hele tiden en vridning i befolkningens utdanningsnivå fra lavere mot høyere utdanning. Isolert sett betyr dette en høyere yrkesdeltakelse, fordi grupper med høyere utdanning viser betydelig høyere yrkesdeltakelse enn grupper med lavere utdannings-

nivåer. En vridning i befolkningens alderssammensetning bidrar også til en noe høyere yrkesdeltakelse. En forventet svakere sysselsettingsutvikling vil ved siden av fortsatt befolkningsnedgang bidra til en svakere utvikling i arbeidsstyrken.

MOT EN SVAKERE UTVIKLING I SYSSELSETTINGEN

Syssetting 1998

Den sterke veksten i sysselsettingen i Norge i 1998 gjorde seg også gjeldende for Nord-Norge, men sysselsettingsveksten lå i landsdelen som helhet noe under landsgjennomsnittet på 2,3 prosent. Med dette kom sysselsettingen i regionen opp i om lag 230 000 personer. Veksten var imidlertid noe sterkere i Troms enn i Nordland og Finnmark. Statistisk sentralbyrås nasjonale anslag for inneværende år indikerer en klar nedgang i sysselsettingen for landet som helhet. Anslagene for sysselsettingsutviklingen i Nord-Norge indikerer at den forventede konjunkturedgangen kan bidra til at landsdelens sysselsetting går noe ned i 1999. Sysselsettingen i Nord-Norge kan imidlertid øke svakt igjen i år 2000.

Syssetting 1999

Primærnæringene i Nord-Norge hadde en nedgang i sysselsettingen i 1998 som lå noe under landsgjennomsnittet. Dette hadde blant annet sammenheng med et relativt stort innslag av fiskeoppdrett, som hadde klar vekst i sysselsettingen fra 1997 til 1998. Sysselsettingsnedgangen i primærnæringene ventes å fortsette i inneværende år i alle de tre nord-norske fylkene, mens sysselsettingen i sektoren i større grad kan holde seg oppe til neste år. Sysselsettingsveksten i industrien ble litt svakere enn anslått i 1998, og lå for alle fylkene i landsdelen noe under landsgjennomsnittet, spesielt i Troms. Anslagene for industrisysselsettingen i inneværende år og til neste år indikerer en klar nedgang i alle de tre nord-norske fylkene. Sysselsettingsveksten i bygge- og anleggsvirksomheten holdt seg godt oppe i 1998, mens utsiktene for inneværende år og neste år antyder en klar nedgang i sysselsettingen for en bransje som er svært konjunkturfølsom. Utviklingen i privat tjenesteyting ble omtrent som anslått i høstens konjunkturbarometer meget positiv i Nordland og Troms, men noe lavere i Finnmark, om enn også positiv. Svakere vekst i etterspørselen etter tjenester som følge av en forventet avtakende konsumvekst, kan bidra til at sysselsettingsveksten i sektoren stopper opp i inneværende år. Anslagene for neste år indikerer derimot en svakt økende sysselsetting i denne sektoren. I alle fylkene ventes sysselsettingsveksten i offentlig forvaltning i inneværende år å bli endel svakere enn i 1998, men fortsatt positiv.

Ifølge anslagene for neste år ventes sysselsettingsveksten i offentlig forvaltning å ta seg noe opp igjen. Offentlig sektors relativt sterke posisjon i Nord-Norge bidrar til at landsdelens totale sysselsettingsvekst kan bli noe mindre negativ enn i landet for øvrig i 1999, og til neste år noe mer positiv.

Syssetting etter sektor og arbeidsstedsfylke. Endring i prosent fra året før.

Fylke Sektor	Nordland			Troms			Finnmark			Nord-Norge		
	98	99	2000	98	99	2000	98	99	2000	98	99	2000
Primærnæringer	-1,3	-1,7	-0,3	-1,3	-1,7	-0,1	-1,3	-1,7	0,1	-1,3	-1,7	-0,2
Industri	0,3	-1,8	-1,1	0,1	-2,2	-1,6	0,2	-1,7	-1,0	0,2	-1,9	-1,2
Bygg og anlegg	4,9	-8,1	-8,6	5,1	-8,1	-8,6	4,6	-8,1	-8,6	4,9	-8,1	-8,6
Privat tj.yting	3,3	-0,1	0,9	3,3	0,0	1,1	3,1	-0,1	1,0	3,3	-0,1	1,0
Offentlig forvaltning	1,9	0,8	2,4	1,9	0,8	2,4	1,8	0,8	2,4	1,9	0,8	2,4
Andre sektorer	-7,1	6,9	3,4	-4,3	6,1	4,0	-7,1	6,9	3,4	-6,4	6,7	3,5
Totalt	2,0	-0,4	0,7	2,2	-0,4	0,9	1,8	-0,4	0,8	2,0	-0,4	0,8

Kilde: Statistisk sentralbyrå

FRA NEDGANG TIL EN SVAK ØKNING I ARBEIDSLEDIGHETEN

Nord-Norge hadde en nedgang i arbeidsledigheten i 1998 som fordelte seg relativt jevnt på de tre fylkene ut fra befolkningsstørrelsen. Til tross for en betydelig nedgang lå arbeidsledigheten i 1998 fortsatt over landsgjennomsnittet i alle fylkene. Finnmark var med et registrert antall helt arbeidsledige på 4,5 prosent av arbeidsstyrken det fylket i landet med størst ledighet. Nye anslag for inneværende år indikerer at en nedgang i sysselsettingen kan føre til en svak økning i arbeidsledigheten, med antatt størst utslag i Troms. Ifølge fremskrivninger med Statistisk sentralbyrås regionale modell REGARD, forventes sysselsettingen i Nord-Norge å utvikle seg positivt i år 2000 og omtrent i takt med arbeidsstyrken, slik at det ligger an til små endringer i arbeidsledigheten. Det er imidlertid en del usikkerhet om sysselsettingsfremskrivingene for 1999 og 2000 på grunn av usikkerhet om den generelle økonomiske utviklingen og produktivitetsveksten. Det foregår dessuten en økende segmentering i arbeidsmarkedet, som gir overskudd av arbeidskraft i enkelte sektorer, men underskudd i andre. Nord-Norge har samlet sett hatt noe mindre knapphet på arbeidskraft enn i landet for øvrig. Konjunktorene og flyttebevegelsene indikerer et noe mindre stramt arbeidsmarked i Nord-Norge i årene som kommer.

Arbeidsledighet 1998

Arbeidsledighet 1999

■ NORDLAND

På grunn av produksjonsnedgang i fiske og fangst fikk Nordland en noe svakere utvikling i bruttoproduktet i primærnæringene enn landsgjennomsnittet i 1998. Anslagene for inneværende år indikerer en ytterligere nedgang i næringen, mens det forventes en svak vekst i år 2000. Veksten i bruttoproduktet for industrien ble sterkere enn landsgjennomsnittet i 1998. Det var særlig metallindustrien som bidro positivt. Anslagene for inneværende år indikerer en vekst på linje med landsgjennomsnittet, mens en forventet vekst i produksjonen av kjemiske råvarer kan bidra til en svak vekst i industriproduksjonen også til neste år, mot en nedgang for landsgjennomsnittet. Det var en klar produksjonsvekst i bygge- og anleggsvirksomheten i 1998, om enn noe lavere enn i landet for øvrig. Det er imidlertid flere indikatorer som tyder på at oppgangen i denne sektoren gjennom de to siste årene er i ferd med å ebbe ut. Anslagene for inneværende år og år 2000 indikerer en klar produksjonsnedgang i sektoren. Det var en klar økning i bruttoproduktet i privat tjenesteyting i 1998, men med fortsatt nedgang i folketallet ble veksten i Nordland ikke fullt så sterk som på landsbasis. Gunstig utvikling i varehandel, forretningsmessig tjenesteyting, reparasjon av kjøretøyer og hotellvirksomhet trakk i positiv retning. Veksten i bruttoproduktet i privat tjenesteyting kan bli klart svakere i inneværende år og til neste år, og investeringene i sektoren ventes å avta. På grunn av inntektsvekst for kommunene og økt prioritering av helsesektoren holdt utviklingen i bruttoproduktet i offentlig forvaltning seg godt oppe i 1998. Som følge av strammere finanspolitikk kan utviklingen i offentlig forvaltning bli noe svakere i inneværende år, men veksten er anslått til å ta seg noe opp igjen i år 2000.

Nedgang i fiske, vekst i oppdrett i 1998

For øvrig klar produksjonsvekst i de fleste sektorer

Forventet svak utvikling i 1999 og 2000

Klar sysselsettingsvekst i 1998

Trolig sysselsettingsnedgang i 1999

Den sterke sysselsettingsveksten i 1998 gjorde seg også gjeldende for Nordland, men vekstprosenten lå en del under landsgjennomsnittet. Det ventes en klart svakere utvikling i sysselsettingen i inneværende år. Avtakende konsumvekst og lave investeringer er noen av forklaringsfaktorene. På grunn av relativt større innslag av fiske og fangst, kan sysselsettingsnedgangen i primærnæringene bli noe sterkere enn landsgjennomsnittet i inneværende år, men noe lavere til neste år. Både industrien og bygge- og anleggsvirksomheten kan dra i negativ retning i 1999. Sysselsettingen i privat tjenesteyting kan holde seg om lag uendret etter klar vekst de siste årene. På den annen side forventes det en positiv sysselsettingsvekst i offentlig forvaltning, om enn klart svakere enn i 1998.

Ifølge endelige tall fra Statistisk sentralbyrås befolkningsstatistikk hadde Nordland en klar nedgang i folketallet i 1997. Foreløpige tall ved inngangen til 1999 indikerer en avtakende befolkningsnedgang i 1998. Den sterke økningen i nettoutflyttingen til andre regioner i Norge ser ut til å ha stoppet opp med en klar tendens til noe lavere nettoutflytting i året som gikk, mens en økende netto innvandring til Norge fra utlandet også har gjort seg noe gjeldende for Nordland. Tallet på personer i yrkesaktiv alder peker fortsatt i retning av nedgang fra 1998 til 1999. Med en forventet svak nedgang i sysselsettingen ventes arbeidsstyrken å endre seg lite eller gå svakt ned i inneværende år, slik at fylket kan få en svak økning i arbeidsledigheten i 1999.

Avtakende befolkningsnedgang

Trolig økt arbeidsledighet i 1999

Sysselsettingsveksten kan ta seg noe opp igjen til neste år. En anslått bedre utvikling i privat konsum ventes å trekke sysselsettingen i positiv retning i privat tjenesteyting, men en forventet nedgang i investeringene og økt produktivitet bidrar til nedgang i sysselsettingen i industrien og bygge- og anleggsvirksomheten. I offentlig forvaltning ventes derimot sysselsettingsveksten å ta seg noe opp igjen til neste år. Sammen med den moderate veksten i privat tjenesteyting kan dette være tilstrekkelig til å kompensere for den svake utviklingen i flere av de øvrige sektorene. Befolkningen totalt og antall personer i yrkesaktiv alder kan fortsatt gå noe ned frem til begynnelsen av år 2000, men nedgangen kan bli mindre enn i året før. Med den anslåtte økningen i sysselsettingen, kan arbeidsledigheten gå svakt ned til neste år. På grunn av usikkerhet om den økonomiske utviklingen og produktivitetsveksten, er det en del usikkerhet forbundet med sysselsettingsfremskrivningene for år 2000.

Moderat sysselsettingsvekst i 2000

■ TROMS

På grunn av produksjonsnedgang i fiske og fangst fikk Troms en svakere utvikling i bruttoproduktet i primærnæringene enn landsgjennomsnittet i 1998. Anslagene for 1999 viser en ytterligere nedgang i næringen, mens det forventes en svak vekst til neste år. Troms opplevde nedgang i industriproduksjonen i 1998, særlig på grunn av svak utvikling i produksjonen av konsumvarer. Produksjonen av vareinnsats og investeringsvarer ventes å bidra til at veksten i industriproduksjonen i inneværende år blir mer positiv enn i landet for øvrig, mens anslagene for neste år indikerer nedgang. Det var en klar produksjonsvekst i bygge- og anleggsvirksomheten i 1998, men noe under landsgjennomsnittet. Det er imidlertid flere indikatorer som tyder på at opp-

Nedgang i fiske- og fangst i 1998

Forøvrig klar produksjonsvekst i de fleste sektorer

Forventet svak utvikling i 1999 og 2000

gangen i denne sektoren gjennom de to siste årene er i ferd med å ebbe ut. Anslagene for inneværende år og 2000 indikerer en betydelig nedgang i bruttoproduktet i bygge- og anleggsvirksomheten. Det var en klar økning i bruttoproduktet i privat tjenesteyting i 1998, om enn noe lavere enn landsgjennomsnittet. Gunstig utvikling innen varehandel, forretningsmessig tjenesteyting, reparasjon av kjøretøyer og hotellvirksomhet trakk i positiv retning. Utviklingen i privat tjenesteyting ventes derimot å bli klart svakere i inneværende år og i år 2000, og investeringene i sektoren forventes å avta. På grunn av økte inntekter for kommunene og økt prioritering av helsesektoren holdt veksten i bruttoproduktet i offentlig forvaltning seg oppe i 1998. Som følge av strammere finanspolitikk forventes det en relativt beskjeden vekst i bruttoproduktet i offentlig forvaltning i inneværende år, mens vekstanslagene for år 2000 er noe mer optimistiske.

Klar sysselsettingsvekst i 1998

Den sterke sysselsettingsveksten i 1998 gjorde seg også gjeldende for Troms, med en vekstprosent som lå noe under landsgjennomsnittet. Sysselsettingen i fylket forventes å utvikle seg klart svakere i inneværende år sammenliknet med i fjor. Avtakende konsumvekst og nedgang i investeringene er noen av forklaringsfaktorene. På grunn av sysselsettingsnedgangen innen fiske og fangst, kan sysselsettingsnedgangen i primærnæringene bli noe sterkere enn i landet som helhet. Både industrien og bygge- og anleggsvirksomheten drar i negativ retning i 1999. Sysselsettingen i privat tjenesteyting ventes å holde seg om lag uendret etter klar vekst de siste årene. På den annen side forventes sysselsettingsveksten i offentlig forvaltning å bli positiv, men også her vil veksttakten bli klart avdempet i forhold til i fjor.

Trolig sysselsettingsnedgang i 1999

Ifølge endelige tall fra Statistisk sentralbyrås befolkningsstatistikk, opplevde fylket en betydelig nedgang i folketallet i 1997. Foreløpige tall ved inngangen til 1999 indikerer at folketallet holdt seg noenlunde uendret i året som gikk. Den sterke økningen i den innenlandske nettoutflyttingen synes å ha stoppet opp med en klar tendens til nedgang i nettoutflyttingen til andre regioner i Norge. Den økende netto innvandring til Norge fra utlandet syntes også å ha berørt Troms. Tallet på personer i yrkesaktiv alder peker fortsatt i retning av nedgang fra 1998 til 1999. Med en forventet svak nedgang i sysselsettingen ventes økningen i arbeidsstyrken å bli klart svakere i inneværende år enn i 1998. Anslagene indikerer at fylket kan få en økning i arbeidsledigheten i 1999.

Uendret folketall i 1998

Sysselsettingsveksten kan ta seg noe opp igjen til neste år. En forventet vekst i privat konsum ventes å trekke sysselsettingen i positiv retning i privat tjenesteyting, men en fortsatt nedgang i investeringene og økt produktivitet bidrar negativt til sysselsettingutviklingen i industrien og bygge- og anleggsvirksomheten. I offentlig forvaltning ventes derimot noe sterkere sysselsettingsvekst til neste år, og sammen med den moderate veksten i privat tjenesteyting kan dette være tilstrekkelig til å kompensere for den svake utviklingen i flere av de øvrige sektorene. Befolkningen totalt ventes å øke svakt frem mot år 2000, mens antall personer i yrkesaktiv alder fortsatt kan gå noe ned. Med den anslåtte økningen i sysselsettingen kan arbeidsledigheten holde seg nær uendret til neste år. På grunn av usikkerhet om den økonomiske utviklingen og den tiltakende produktivitsveksten, er det stor usikkerhet forbundet med sysselsettingsfremskrivingene for år 2000.

Svak sysselsettingsvekst i 2000

■ FINNMARK

En beskjeden utvikling i bruttoproduktet i fiske og fangst i 1998 ga en klart svakere utvikling i primærnæringene i Finnmark sammenliknet med landet for øvrig. På grunn av mulighetene for ytterligere nedgang i næringen kan bruttoproduktet i primærnæringene fortsatt vokse under landsgjennomsnittet også i inneværende år. En relativt gunstig utvikling i næringsmiddelindustrien i fylket på grunn av blant annet inntak av råstoff fra russiske fiskebåter, ga et positivt bidrag til veksten i industriproduksjonen i 1998. Sammen med en forventet god utvikling i produksjon av vareinnsats og investeringsvarer, kan veksten i industriproduksjonen i fylket også bli noe sterkere enn landsgjennomsnittet i inneværende år. Det var en klar produksjonsvekst i bygge- og anleggsvirksomheten i 1998, men utviklingen i Finnmark var ikke like sterk som i landet for øvrig. Det er imidlertid flere indikatorer som tyder på at oppgangen i denne sektoren gjennom de to siste årene er i ferd med å ebbe ut. Anslagene for inneværende år og 2000 indikerer en betydelig nedgang i bruttoproduktet. Det var en klar økning i bruttoproduktet i privat tjenesteyting i 1998, men med fortsatt nedgang i folketallet ble veksten i Finnmark ikke fullt så positiv som på landsbasis. Relativt gunstig utvikling i varehandel, forretningsmessig tjenesteyting, reparasjon av kjøretøyer og hotellvirksomhet trakk i positiv retning. Anslagene for inneværende år og neste år indikerer en klart svakere vekst i bruttoproduktet i privat tjenesteyting, og investeringene i sektoren ventes å avta. På grunn av noe inntektsvekst for kommunene og

Nedgang fiske- og fangst i 1998

Forøvrig produktjonsvekst, men svakere enn landsgjennomsnittet for de fleste sektorer

Forventet svak utvikling i 1999 og 2000

økt prioritering av helsesektoren holdt veksten i bruttoproduktet i offentlig forvaltning seg oppe i 1998. Som følge av strammere finanspolitikk forventes en noe svakere utvikling i offentlig forvaltning i inneværende år, mens veksten er anslått å ta seg noe opp igjen i år 2000.

Sysselsettingsvekst under landsgjennomsnittet i 1998

Den sterke sysselsettingsveksten på landsbasis i 1998 gjorde seg bare delvis gjeldende for Finnmark, med en vekstprosent som lå en del under landsgjennomsnittet. Anslagene for inneværende år indikerer at sysselsettingsutviklingen i fylket vil bli klart svakere enn i året før. Avtakende konsumvekst og lave investeringer er noen av forklaringsfaktorene. På grunn av relativt større innslag av fiske og fangst i primærnæringene, ventes sysselsettingsnedgangen i denne sektoren å bli noe sterkere enn i landet for øvrig. Både industrien og bygge- og anleggsvirksomheten kan dra i negativ retning i 1999. Sysselsettingen i privat tjenesteyting kan holde seg om lag uendret etter klar vekst de siste årene. På den annen side forventes sysselsettingsveksten i offentlig forvaltning fortsatt å bli positiv, men også her forventes veksttakten å avta en del.

Uendret sysselsetting i 1999

Fortsatt nedgang i folketallet

Endelige tall fra Statistisk sentralbyrås befolkningsstatistikk viste en betydelig nedgang i folketallet i 1997. Foreløpige tall ved inngangen til 1999 indikerer en fortsatt nedgang i folketallet i 1998, omtrent på linje med året før. Som i de andre nord-norske fylkene er det først og fremst en sterk netto utflytting til andre regioner i Norge som er den viktigste årsaken til denne utviklingen. Det

er imidlertid tegn som tyder på en utflating i den sterkt økende innenlandske netto utflyttingen. Den økende netto innvandring til Norge fra utlandet syntes også å ha berørt Finnmark. Tallet på personer i yrkesaktiv alder peker fortsatt i retning av nedgang fra 1998 til 1999. Med en forventet svak nedgang i sysselsettingen ventes arbeidsstyrken å gå noe ned i inneværende år. Nedgangen i arbeidsstyrken ventes imidlertid å bli omtrent på linje med nedgangen i sysselsettingen, slik at arbeidsledigheten i fylket ventes å endre seg lite i 1999.

Uendret arbeidsledighet i 1999

Sysselsettingsveksten kan ta seg noe opp igjen i år 2000. En anslått svak vekst i privat konsum ventes å trekke sysselsettingen i positiv retning i privat tjenesteyting. Som i de andre nord-norske fylkene kan fortsatt nedgang i investeringene og økt produktivitet bidra til nedgang i sysselsettingen i industrien og bygge- og anleggsvirksomheten. I offentlig forvaltning kan derimot sysselsettingsveksten ta seg noe opp igjen til neste år. Sammen med den moderate veksten i privat tjenesteyting kan dette være tilstrekkelig til å kompensere for den svake utviklingen i flere av de øvrige sektorene. Befolkningen totalt ventes å gå ned frem til inngangen av år 2000 omtrent på linje med nedgangen de siste par årene. Det samme gjelder antall personer i yrkesaktiv alder. Med den anslåtte økningen i sysselsettingen kan arbeidsledigheten gå svakt ned til neste år. På grunn av usikkerhet om den økonomiske utviklingen og produktivitetsveksten, er det en del usikkerhet forbundet med sysselsettings- og fremskrivingene for år 2000.

Moderat sysselsettingsvekst i 2000

